

LAKIALOITE 39/2012 vp

Laki isyyslain voimaannpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi isyyslain voimaannpanosta annettua lakia siten, että kaikki avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset voisivat samoilla edellytyksillä syntymääjastaan riippumatta nostaa kanteen isyyden vahvistamiseksi. Tämä tapahtuisi kumoamalla isyyslain voimaannpanosta annetusta laista ennen 1.10.1976 syntyneitä lapsia koskeva isyyskanteen nostamisrajoitus.

Tuo kanteen nostamisrajoitus on korkeimman oikeuden ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä osoittautunut niin perustuslaissa suojeltujen perusoikeuksien kuin Suomen ihmisoikeusvelvoitteidenkin vastaiseksi, joten samalla ratkaistaisiin oikeusvarmuutta edistävällä tavalla kumottavan säännöksen ristiriita perusoikeuksien kanssa.

PERUSTELUT

Voimassa oleva isyyslaki (700/1975) tuli voimaan 1.10.1976. Lain yhtenä merkittävänä tarkoituksena oli saattaa avioliitossa syntyneet ja avioliiton ulkopuolella syntyneet lapset oikeudellisesti tasa-arvoiseen asemaan. Ennen isyyslakia avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi saattoi saada oikeudellisen isän vain tunnustamisen kautta.

Avioliiton ulkopuolella syntyneen lapsen oletetulle biologiselle isälle voitiin ennen isyyslain voimaantuloa vahvistaa elatusvelvollisuus. Elatusvelvollisuus ei kuitenkaan muodostanut oikeudellista isyyttä, joka olisi suonut lapselle oikeuden esimerkiksi isänsä perintöön. Isyyslain voimaantulo mahdollisti sen, että avioliiton ul-

kopuolella syntynyt lapsi sai rajoittamattoman kanneoikeuden

Voimassa olevan isyyslain voimaannpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentin mukaan ennen isyyslain (700/1975) voimaantuloa 1.10.1976 avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten tuli isyyden vahvistamiseksi viiden vuoden määräajassa eli viimeistään 1.10.1981 nostaa kanne isäksi katsomaansa miestä vastaan. Muuten kanneoikeus raukeaisi. Kanneoikeutta ei tuon lainkohdan mukaan myöskään ollut, mikäli isäehdokas oli kuollut ennen kanteen nostamista. Viiden vuoden kannemääräajan jälkeen isyys voitiin vahvistaa vain isän vapaaehtoisella isyyslain mukaisella tunnustuksella.

2000-luvulla nyt kumottavaksi ehdotettu kan-
nerajoitussäännöstö on osoittautunut hyvin on-
gelmalliseksi perustuslailla suojeltujen perusoi-
keuksien ja Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden
kanssa. Säännös on konfliktissa erityisesti pe-
rustuslain 10 §:ssä suojatun yksityiselämän suo-
jan ja 6 §:ssä suojatun yhdenvertaisuuden ja syr-
jinnän kiellon kanssa, joita vastaavat Euroopan
ihmisoikeussopimuksessa artikkelit 8 ja 14.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on nimit-
täin todennut 6.7.2010 antamissaan ratkaisuissa
Backlund vs. Suomi ja Grönmark vs. Suomi, että
kumottavaksi ehdotettu säännöstö oli sanamuod-
on mukaisesti sovellettaessa vastoin ihmis-
oikeussopimuksen 8 artiklaa eli yksityiselämän
suojaaja. Ihmisoikeustuomioistuin perusteluis-
saan katsoi, että kumottavaksi ehdotetun sään-
nöstön ongelmana on määrääjän absoluuttinen
luonne eli se, että se kului riippumatta siitä, oli-
ko lapsella mitään tosiasiallisia mahdollisuuksia
nostaa kanteen ajoissa.

Korkein oikeus on ottanut viimeksi
kumottavaksi ehdotettuun säännökseen kantaa
30.1.2012 antamassaan ennakkopäätöksessä
KKO:2012:11. Siinä korkein oikeus totesi ku-
mottavaksi ehdotetun säännöksen olevan ilmeis-
sässä ristiriidassa perustuslain 6 §:n takaaman
yksityisyyden suojan kanssa ainakin sellaisissa
tapauksissa, joissa oikeudelliset tai tosiasialliset
syyt ovat estäneet isyyskanteen nostamisen mää-
rääjässä. Niinpä tällöin korkeimman oikeuden
mukaan on kumottavaksi esitettävä säännös jä-
tettävä soveltamatta perustuslailla etusijan lain-
käytössä antavan perustuslain 106 §:n nojalla.

Tuollaisia tosiasiallisia kanteennoston estä-
viä syitä voivat olla esimerkiksi lapsen alaikäi-
syys kanteennostoaikaan tai se, että lapsi ei ole
kanteennostoaikaan tiennyt mitään isästään.
Myös DNA-testien kehittymisen myötä on ny-
kyään voitu isyys selvittää isäehdokkaan lähisu-
kulaisia tutkimalla, mikä ei vielä isyyslain voi-
maantuloaikaan ollut mahdollista. Käytännössä
nuo korkeimman oikeuden mainitsema tosi-
asialliset kanteennostoesteet ovat sellaisia, että
hyvin suuressa osassa käytännössä vastaan tule-
via tapauksia jokin noista esteistä on olemassa.

Kuten edellä on todettu, kumottavaksi ehdote-
tun säännöksen on korkeimman oikeuden oi-
keuskäytännössä todettu olevan ainakin sen kes-
keisimmissä soveltamistapauksissa ilmeisessä
ristiriidassa perustuslain 6 §:n suojaaman yksi-
tyisyydensuojan kanssa. Onkin oletettavissa,
että useimmissa tuomioistuimissa esiin tulevis-
sa tapauksissa kumottavaksi esitetty säännös jä-
tetään perustuslailla etusijan antavan perustus-
lain 106 §:n nojalla soveltamatta, jolloin oikeus-
käytäntö ja lain selvä sanamuoto ovat erilaisia.
Tämä on kestävä tilanne kansalaisten oi-
keusturvan kannalta ja vaatii lain muuttamista.

Isyyslain voimaantulon 7 §:n 2 momentin
kumoaminen on myös tärkeä kansalaisten yh-
denvertaisuuden kannalta, sillä se asettaa kaikki
lapset samanarvoiseen asemaan isyyden vahvis-
tamisen kannalta. On nimittäin muistettava, että
isyyslain voimaantulon eli vuoden 1976 loka-
kuun jälkeen syntyneillä lapsilla ei ole mitään
määräaikaa isyyskanteen nostamiseksi. Nykyai-
kana ei ole hyväksyttävää, että lapsia asetetaan
näin tärkeässä asiassa eriarvoiseen asemaan pel-
kästään syntymävuotensa perusteella.

Myöskin isyystutkimusteknologian kehitty-
minen eli DNA-testien käyttöönotto on vienyt
pohjan erityisesti siltä isyyslain voimaantulo-
lain 7 §:n 2 momentin kannemääräaika rajoituk-
selta, että kanteen ei voisi nostaa sen jälkeen,
kun isä on kuollut, isyyden kun voi nyt luotetta-
vasti todeta myös isän lähisukulaisten DNA:sta.

Isyyslain voimaantulon 7 §:n 2 momentin
kumoaminen veisi myös loppuun sen isyyslain
johtavan periaatteen, että lapsilla olisi tasaver-
taiset oikeudet isään riippumatta siitä, ovatko he
syntyneet avioliitossa vai sen ulkopuolella. Sa-
malla saavutetaan myös lakitekstin tasolla sopu-
sointu perustuslain ja Suomen ihmisoikeusvel-
voitteiden kanssa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että eduskunta hyväksyy seuraavan la-
kiehdotuksen:*

Laki

isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentti.	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 21 päivänä kesäkuuta 2012

Sauli Ahvenjärvi /kd
Peter Östman /kd
Leena Rauhala /kd

Eila Tiainen /vas
Kristiina Salonen /sd
Jouko Jääskeläinen /kd